

N.W.T. LITERACY COUNCIL

ʔetene ʔəhw'ı K'e

Dene Kádeʔá
ʔelehé Yáts'eríyə
ʔelehé Dene Gáhureteʔ

Menı gots'éráyıdı máhsı héts'adı

Häderı ʔedıhtl'é ʔeyı Saskatchewan gots'é ʔedıtl'e hots'edúhsha gáʔeghálayeda keyá kıdeyıt'l'e.

Wáyı júhdá néné gogha ʔawót'e gha júhdá ʔedıtl'e gha dáhw'ı ke rakıdeyıt'l'e.

Júhdá ʔedıtl'é gha dáhw'ı ke March 2002 gú ʔeyı júhdá Government ʔeyı ts'ódane hıselé gáhurıtá gá ʔeghálayeda ke sǒba hé gots'érákeyıdá gháre háderı ʔedıhtl'é kedeyıt'l'e.

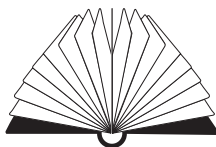
Häderı ʔedıhtl'é kedeyıt'l'é gú láhtare gózá ʔedıhtl'é k'éhtá ʔakeyıla. Kólı féré menı ʔedıhtl'é k'éhtá ʔakeyıla súdúle gókædı dagháre ʔakút'ı gha ʔakát'ı. Hagú lánı du féré goghó dene hudeyıkæle gú ʔedenǒhta kugodá gok'erıderıt'l'é nıde gok'erehıdłı.

ʔeyı ts'ódane kuyıghóné kugha dúle hóyı háderı ʔedıhtl'é bek'éhtá radáhtl'e gha dúlé. Gózá gogha bek'éhtá rats'edutl'é ts'enıwé nıde júhdá ʔedıtl'e gha dáhw'ı féré dakudahke gháre ʔawáht'ı

Häderı ʔedıhtl'é sǒba k'éyıhxa ʔóné ts'edúʔa gha ʔahęt'éle.

Häderı ʔedıhtl'é seghá déwowı ts'enıwé nıde hejǒ gots'é bıkaʔedáhtl'é:

NWT Literacy Council
5122 - 48th Street, Box 761
Yellowknife, NT X1A 2N6
Phone: (867) 873-9262
Fax: (867) 873-2176
Email: info@nwtliteracy.ca
Website: www.nwt.literacy.ca

N.W.T. LITERACY COUNCIL

ʔala Godə

Həderı ʔedıtl'e menı ts'ódane hé ʔeghálayeda, ts'ódane hək'ədı ke ghayá ʔahət'e. ʔeyı ts'ódane kuyıghóné golo gots'ə deya ghakurehtə ʔakıt'e hé ʔəkədədınyá ló kugha ʔahət'e.

Du ts'ódane rákə léht'e góhlıle keraháhdı. Ts'ódane kuyıghóné léht'e w'ıla góhlıle. Raxeya ʔedahxaré yerı gáts'urehtə hıhshu gha.

Ts'ódane kuyıghóné keyá xáhwere deya gákurehtə gha kut'ódəʔa. Raxenyá ʔala raxeya gáhurahtə gháré godə kuwéhʔə hé ʔedıhtl'e k'egots'ədə həkənəlı wóle gha dúle kugha k'ınagahʔa. Dzıne tórəht'e kúwégahdə dódı nıde kuts'ə ʔedıhtl'e k'e gahdə. kudá w'ıla ʔedıhtl'e k'e gahdə wóle.

Həderı ʔedıhtl'e k'e raxeya ʔedıhtl'e k'e godə kənəlı wóle gha dá dúle kuts'ə ráts'ədı goghə yáʔahət'e. Begháré w'ıla ts'ódane yıghóné ts'ılı gháré yerı kehé raxeya gha dádəhshó raxet'ódəʔa kodahshə gha.

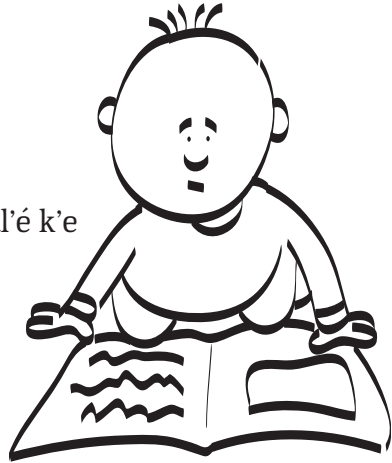
“Raxeyake t'áhsı golo gá gákurıtə; Xáhwere la, ʔelehé yáts'eráyə hé ʔelehé dene gáhurete dádəhshó sódıgohwə gákuts'erehtə.”

ʔelehkádeʔá ʔedıtl'e
hokedúhsha gha
godákáts'ədətı gha
ʔeghálayeda, YWCA Prince
Albert gots'ə.

Raxeya gonezq gáhurute gha dádúle bets'éráts'adı:

Yerı dáhah?ı ghq kúégahda
Raxeya gháyahda
Raxeya goda nidé húwah?q
Raxeya héghahda
Dzine tóréht'é raxeya ts'é redıhtl'é k'e
gahda
Godá gá léghahda
Raxeya gonezq ?ahaht'ı
kúdahdı
Dzíné tórét'é xada, she, t'áhsı
yáts'ıhsı ?ek'óné gá gákurahte
Raxedene xadá hé kuts'é **gahda**

?elehkáde?á redıtl'e hokedúhsha gha godákáts'adátı gha ?egháláyeda, YWCA Prince Albert gots'e

?edıhtl'é k'e gots'ada gha ?ats'ala

- ☺ Kıgharé sódıkúle gha kuts'eraxegho bek'egahda
- ☺ Dzine tóréht'é 15 minutes gots'e redıhtl'é kuts'é k'e gahda
- ☺ ?eyı menı goda deyıtl'e hé menı yezeditl'é deyıtl'e gá gahda ?ónédäyá ts'e
- ☺ Síle hé súde goda k'éhtá kuts'e bek'egahda
- ☺ Raxeya súde goda hokedúhsha gha goghq duká dakudahka:
“?eká?agóht'e nidé negha dágóht'e gha...?”
dódı nidé “Hanidé dánada gha...?”

Dádúle redıhtl'e

- ☺ ?edıhtl'é k'é gots'e rıya
- ☺ Raxéhlé ts'é raxegho rıya
- ☺ Yúkq ts'é ráyáhdı
- ☺ Bıka redáhtl'e
- ☺ T'áhsı dátıjı ráyáhdı
- ☺ Raxégot'me hé raxéhlé?edıhtl'é raxeghákala wóle gha ?akúdahdı
- ☺ Xaré redıhtl'é hahsı

Bəbıke lıe għáı háhwe ts'ė

Ts'ódane yıghónė hé ʔets'edétl'e

Raxebəbıke rákuts'úto hé silegúa kuts'ė gots'ədə súrė kugħa nezo. ʔekáʔakuyahʔı níde dákət'ı kugháyahda. Kedene hé dənı hé kugħa dágóht'e raxets'ė keyagokúhwı góʔo. Bəbıke kugóhı hıt'ú dúle kúegots'ədə, dúle kúts'ė ʔedıhtl'ė k'egots'ədə. Raxebəbı raxuwéhʔo kənəlı hé bėgahda hé bets'ė hahjė għa súrė gonezo. Gonezo ts'ejėle kólı du got'ódėʔale, kuts'ė ts'ejė ʔeyıyá ló got'ódėʔa.

Bəbıke yerı ghákeyeda, yerı kuwéhʔo, yerı dakəyəshu, yerı k'ágokələ hé yerı kehse gháre gáʔedukərete. T'áhsı darakəyəshu wáakewe gháre kuwına dágóht'e gáakurete.

Raxeyake t'áhsı gáakurewahte níde ʔehtl'ái, ʔehtl'ái, ʔehtl'ái ʔahaht'ı, ʔeká t'áhsı kıhshu.

Hóyı raxebəbı ts'ė gahda kuts'ė hahjė għa gonezo: Kuk'árahı, kuw'ále ʔehdarahahla, kuwáʔedahdı, tewe ts'ekəwı. Raxe bəbı għa hahjė begháre ʔóhla raxegħa gonezo għa.

ʔəhdıne goló gots'ė bəbıke kúerághayále. Lahtare kúhé síne góʔo got'ódėʔa. Shukerúya gú síne rákuyáhtó nezo.

Raxeya ts'e Godə:

Həderı Kek'arehwe:

- ☺ zedıhtl'é bek'e t'áhsı yádátl'e zareyóné béderít'ı hé dátl'ei
- ☺ t'áhsı zareyóné k'ádéhza
- ☺ neje hé gode núwéhzo

Duká nídé seghozagonıwe yerehwe

- ☺ xaré negodé hé ségoda nídé
- ☺ xaré neyéné hé neje hé ts'ódane
godəa zetl'ái ghə ségoda
- ☺ selaw'éné, səká hé sene
gogha rágúya hé séhé
rágoyə nide
- ☺ zedıhtl'é yú, zedıhtl'éwé dáyı zeká zahet'e hé həhsı
bek'ádúhza gha seghánılə nídé
- ☺ yerı dáhı?ı hé raxəwına yerı gháyıda ghə zeká zasénıdı
nídé

Bəbí híshake

Kugháí líe hé rákə héháhwe

Ts'ódane yíghóné hé ʔets'edétl'e

Bəbıke dúʔadéhsha lá nihdu gok'énahta goshó t'áhsı gəłə kokedihsha. ʔegúhyányá lə kuwına dágóht'e gá gákuts'erehtə gha lá gonezə!

Bəbık dúʔakedéhsha nídé kughə kéwégots'ədə nídé goshó kugha nezə, yerı dákəhʔı gáyá lə. Yə dəshıta ʔagot'ı, w'á k'eráts'ərəhsı gá, kədəkə t'arakədət'ə gá, yúkə ʔats'ət'ı, dódı nídé kugóhlı ʔeká ʔagóht'e gá kúwégots'ədə súde kugha nezə. ʔedıhtl'é kuts'ə k'egahdə gú bek'e xədə t'áhsı díre “BAM” hé “ROAR” hé “ʔareyóné táts'ədəkə” dədı daı xədə hísha hé dátl'e súde kugha nezə.

Ts'ódaneke ʔedıhtl'é k'e ʔedıhtl'é de ʔats'əhʔı bəʔı t'áhsı gok'e déhtl'e súde kugha nezə. Dá gonezə ʔedıhtl'é hék'éts'ədı gá gákurahtə gha góʔə. Kudá gonezə ʔedıhtl'é hék'éts'ədı nídé raxek'éhtá ʔakət'ı gha.

Raxeya ts'ę godə:

Həderı Kek'arehwe:

☺ dá t'áhsı ráwew'ę hé xədə ʔek'one gásurete

☺ ts'eje hé denelá lats'éka gú ráots'əya

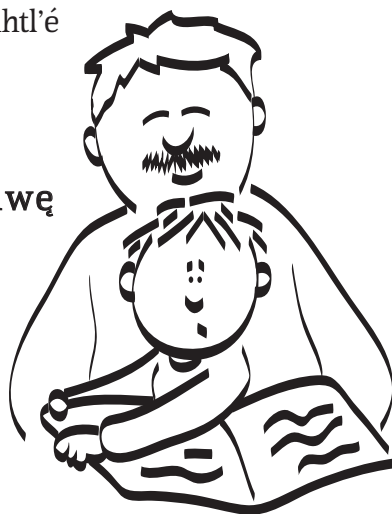
☺ ʔəkurı godə hé she yáhihsı húwehʔ

☺ raxékoę hé lá k'ınahıde gú ʔedıhtl'é
bek'e t'áhsı yádéhtl'e
gháyehda

Duká nıde seghʔagonıwe yerehwe

☺ xáre negodé hé ségode

☺ səwına t'áhsı hé dene kuhızı
sets'é hızi

☺ dá síle gú ʔedıhtl'éta gáts'eyeda gásunihte

☺ sets'é ʔedıhtl'é k'e goda nıde beʔedıhtl'é ʔone ʔeká ʔahʔı

☺ sets'é ʔedıhtl'é k'e goda nıde begá kégofalé ghʔ dasunıhke

☺ sasone behshenéké, sew'ále yúwét'á, səʔáhtá gok'ú dai
ʔedıhtl'é segha wenehla

ʔedɨhtl'é kó were - Tai kugháí háhwe

Ts'ódane yíghóné hé ʔets'edétl'e

Neya ká lá yehdáríyá ʔadadə gots'ə k'áʔone t'áhsɨ gɔɔ
kodúhsha gha ʔat'ɨ. K'áʔone t'áhsɨ wani ʔawohʔɨ yeníwə.
Wáyɨ ʔareyóné t'áhsɨ gáyúhdá yeníwə. Judáhyá kúhé
k'ínahahdé súde kugha gonezɔ gha.

K'áʔone níwá gots'é du goretéle gúʔadadə, hé bets'é ʔedɨhtl'é
k'e gɔdə dúle gots'éhʔóné níwá nuwéhʔɔ gha.

ʔeyɨ ʔedɨhtl'é k'áʔone kugha newózɔ gha
begodé kéts'əʔɨ dódí níde ʔeleyedá
yágokídə gha ʔakuyahʔɨ wóle.
Raxets'ódané xaré dégot'ɨne ghɔ
godə huwéhʔɔ súde begha nezɔ.

ʔedɨhtl'é héhlá láhtare ʔehtl'ái xədə
léht'e gok'e déhtl'é níde ʔəkədəɨnɨ
ʔeyɨ k'e gokudə gha ʔakuyahʔɨ níde
súde kugha nezɔ. ʔeyɨ ʔedɨhtl'é lígɨ
Móla k'é dátl'e The Little Engine That
Could hádədə ta “Dúle ʔekáʔahlə,
dúle ʔekáʔahlə” hadɨ gú gok'e godéhtl'e
ʔekáʔahəʔ'e yá ʔagódəɨ.

Kít'á ʔakút'ɨ gha kugha ʔedɨhtl'é shéné kádeʔá,
ʔedɨhtl'é, lésumú, béhé t'áhsɨ lets'edíhdze,
ʔedɨhtl'étú dai wahla wóle.

ʔeyɨ béhé t'áhsɨ lets'edídze, ʔedɨhtl'étú t'á
ʔakút'ɨ níde gów'ele gú ríghokéwóɨ ch'á
kugha godə ʔedɨhtl'é ríhtəwahya wóle.

Raxeya ts'ę godə:

Həderı Kek'arehwę:

☺ denelá t'á hé hóyí godə kéts'əꞤı
róots'əyə gásuretęni

☺ shę t'á ts'eje

☺ t'áhsı kéts'əꞤı gú róots'əyə

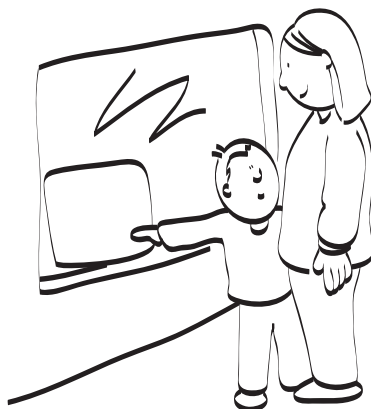
☺ ts'ódane godé hé hóyí gots'iré
godá húwéhꞤq

☺ godə héhla bek'e gódi hotı
dene k'ę k'ınagoꞤa húwéhꞤq

☺ róots'əyə gú dlógohwę Ꞥats'ət'ı

☺ Ꞥedıhtl'эшéne kádeꞤá t'a Ꞥedéhtl'é, lésuzú hé Ꞥehghe dai

☺ segot'ine ghq godə húwehꞤq

Duká nídé seghqꞤagonıwę yerehwę:

☺ kqta k'ınahıt'á nídé

☺ Ꞥelehé raxəwına dırı nénéta kegówıꞤa gha k'ınahídé

☺ Ꞥedıhtl'é híshu ghq gúda

☺ godə béhla káts'əꞤı

☺ yerı Ꞥedıhtl'é k'e deyıt'l'e báts'eyúda gha bet'ábéwék'a k'e
dawela gháyehda

☺ Ꞥelehé t'áhsı híşı, Ꞥelehé t'áhsı t'áhsá ꞤahıꞤı

Dı kugháı háhweke

Ts'ódane yıghóné hé ʔets'edétl'e

Ts'ódane dı kugháı háhwe hııı k'áʔone gólɔ gá kokenıshşo. T'áhsı ʔareyóné senı ʔawohlə yenıwə hé daʔudehke belaodéʔále. ʔegúhyəniyá ló derı néné dádene kılı gá gákuts'erehte gha gonezɔ Dene hégot'ıne kugodé, ʔedıhtl'e hıshu, gózə dene, neh kádeʔá hé t'áhsı ghɔ ʔedıhtl'e dátł'e gháre dúle gákuts'erehte.

Ts'ódane dı kugháı háhwe héhlá gólɔ goch'á kərajı. Godə bech'órəjı hé godə beghɔ dlóghowe kólı nodə ʔəhw'ı rıragonəwı gogodə kuwéhʔɔ kugha nezɔ. Raxeya bégoyahdə yıtl'a rəjı nıde ʔıhlá rujile gha kuts'é gahdə.

Neya godə dəyile, radə dágudə kots'enıshşo, hé ʔehtł'á xədə ləht'e hé dátł'eyá begha het'ódəʔa, gogháre ʔedıhtl'e dúle raxets'é yek'e ragodə gha dúle. K'áʔone nıwá du gorete kólı k'ále godə hıdu ródétl'e ghɔ dátł'e begha nezɔ.

Neya béhé dák'ınagow'e ʔədədını zɔ ʔeká ʔahət'éle ghɔ ʔeká ʔahédahdı. Yerı ʔəkurı ʔadəadı hé yerı ló ʔadəadı ghɔ bégahdə.

Neya hé t'áhsı dúle béhé t'áhsı rats'əhsı béhé shıyahlə kéʔegoráhwı.

Raxeya ts'ę godə:

Həderı Kek'arehwe:

- ☺ dene hégohdə hé ʔedjhtl'é k'e gohda
- ☺ segoréta
- ☺ ʔeyı ʔeyáhdı héróots'əyə k'é dódı nídé yúkó ʔaht'ı
- ☺ godə súde segha nezo húwéhʔq
- ☺ t'áhsı ʔek'óné hé yerı k'óné goghq kodjshq gá ʔedjhtl'é
- ☺ t'áhsı ləht'e ʔelehé ríts'ələ hé bek'eraʔet'ai ráguyə hégofále
- ☺ t'áhsı dlógohwe ghq ʔúwehʔq
- ☺ sızı dátł'e gháyehda

Duká nídé seghqʔagonıwe yerehwe:

- ☺ ʔedjhtl'é dáhet'e wóle dəhsı sets'é bek'e gqda
- ☺ senı nets'é ʔedjhtl'é k'e gohda
- ☺ got'ódéʔále goghq ʔehtł'ái danudehke kólı goghq ségqda
- ☺ súwéhʔq
- ☺ sázə rágoyə
- ☺ séhé t'áhsı yáhıhsı
- ☺ ʔedjhtl'é tú kádeʔá hé ʔudıta gá gásunıhtę

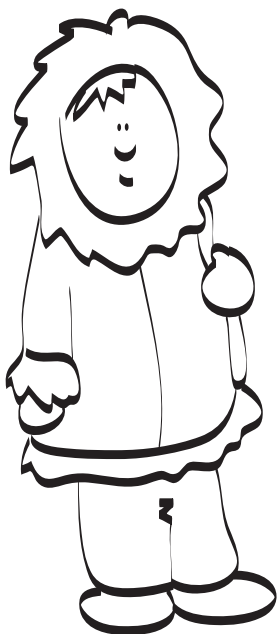
Lak'e kughái háhweke

Ts'ódane kuyıghóné hé ʔets'edétl'e

Ts'ódane lak'e kughái háhweke ts'ódane hísele ts'éhʔóné k'áʔone niwá du gokeretéle gots'ę gots'ehʔóné hóyí ʔedıhtl'é ghákeyeda gha dúle. ʔəkədədıne yerı kughanezo dúle ʔekáʔakədı. ʔegúhyá ʔedıhtl'é dáhet'e kughanezo kokenıhsho. Ts'ódane lak'e beghái ʔedıhtl'é kó ʔawót'ı gha rıgóʔá gots'ę héhla k'óne kéʔegonıhwe. ʔekula dzıne tóréht'é kuts'ę ʔedıhtl'é k'egahda, ká lá wále ʔəkədədıni raxets'ę ʔedıhtl'é k'e gokede wolé góʔo.

Neyá ʔeyı ʔedıhtl'é k'e xədə dá dát'l'e kıgháyúda gha

ʔakuyahʔı. ʔədədıne xaré dəxədə hé godə yáhihsı gha.

Judáhyá dúle níde raxeya raxets'éráde ʔakuyahʔı.

Raxekóʔá ʔeyı ʔedıhtl'é hek'égodı k'é góhlı níde raxeya hé ʔeyınohadə wóle, gots'ę ʔedıhtl'é kó gots'ę ʔedıhtl'e kugho rıyá wóle gots'ę kuyahʔa wóle.

Raxeya ts'ę godə:

Həderı Kek'arehwe:

- ☺ senı ɤedıhtl'ę dáhęte wólé dəhsı k'e gúda
- ☺ səwına dágóht'e ghq dene hégohdə
- ☺ hóyı hanidé yerehwe
- ☺ nəzə t'áhsı bekáht'á, dzıne godéwé gogha bekáɤats'áht'ə
- ☺ xaré seɤedıhtl'ę yáhihsı

Duká níde seghqɤagonıwe yerehwe:

- ☺ yúhdéné hé ɤedıhtl'ę híshu gháre ségqda níde
- ☺ segha ɤedıhtl'ę shıyılə
- ☺ xədə dátil'e bodúsha gha segha bets'éɤunıfı
- ☺ gode ghq négoyehde ɤedıhtl'ę k'e godıtl'e
- ☺ ɤeyı ɤedıhtl'ę hek'égódı k'é gha xaré ɤedıhtl'ėja həht'ı
- ☺ nəzə bekáɤúht'ə gha ɤasıhɤı gú ɤeyı begháre bekáɤats'áht'ə bek'eguhdə gha sets'éranədı

Ts'órdane ʔedıhtl'é kó ʔat'ı - ʔets'étaı ts'ę lefótq kughái háhweke

Ts'órdane kuyıghóné hé ʔets'edétl'e

Neya ká hıdú ʔedıhtl'é kó ʔat'ı. Wáyı yerı dákəhʔı hé kúzə ʔahaht'ı. Neya ts'ę ʔedıhtl'é k'e gahdə. Néts'ę w'ıla gots'ę gózá dekádeʔá ts'ę ʔedıhtl'é k'e gokədə ʔəkuyahʔı.

ʔedıhtl'é kó dágot'ı kodewáhsha gha ʔahaht'ı. Menı neya gáhurehtę hodewáhsha gha ʔahaht'ı. Kuts'éráhahdı. T'áhsı ghq dakudahke. Ts'órdane gáhuretę raxegha got'ódéʔa yerahwę raxodúya.

T'áhsı ʔehgharé ʔahęt'e got'ódéʔa. Róokəyə gu w'ıla gákureteyá ʔakıt'e. ʔəhdını goʔq tv ghákeyeda.

Lanı kihé t'áhsı yáhihsı wóle gogha kugha t'áhsı wela wóla.

Bé nezq kugha bekáháht'ə gú gonezq shəkəyá ʔakuyahʔı. Yáhkale ʔedıhtl'é kó ts'ę kedéde were shəkəyá ʔakuyahʔı.

Raxeya ts'ę godə:

Haderı Kek'arehwe:

- ☺ ʔedıhtl'é kọ yerı dáhla nets'é radəhlə hé goghq négoɦda
- ☺ ʔedahxaré hé néhé ʔedıhtl'é k'e goɦda
- ☺ t'áhsı ʔek'óne hek'áhdı
- ☺ seʔedıhtl'é kọ hé senı súde negha got'ódéʔa kodıhshq

Duká nídé seghqʔagonıwe yerehwe:

- ☺ seʔedıhtl'é kọ góyə negháyeɦda
- ☺ ts'óđaneke séht'e ghq ʔedıhtl'é k'e gúda
- ☺ t'áhsı ʔek'óne kodúhsha gha sets'éranəda
- ☺ ʔedıhtl'é kọ gots'ę ʔedıhtl'é yıhʔə lənu beghálayúɦda hé yerı sadzə wolé nıdı gháre seghqʔəđedıʔıwe kodıhshq
- ☺ rəhyə gháre k'ála rágoɦyə gha got'ódéʔa hé ragohyé ʔasıhʔı

Góza dádule kuts'éráhahdi:

- ☺ néhé dá k'inagaw'e hé yerı keranádi ghq gqda
- ☺ zeyı zedıhtl'é k'e gáyahda dódí nídé zedıhtl'é híshu ta gáyahda nídé hóyı goghq bégqda
- ☺ zeyı shé hé goda léráwew'ę hodenehshq ghq bégqda
- ☺ zedıhtl'é begodá tl'uk'e híshu ráyahdi
- ☺ zeyı zedıhtl'é hek'égódı k'é ts'ódaneke ts'é zedıhtl'é k'e gokede nídé neya gots'éyedewqshu

Zedehé w'ılá
gots'ę raxeyahé
sıleta hé zəhdíné
gozq forı
yerahwę.

Janet Pacey zedıhtl'é híshu gok'eriádétl'e
North Slavey: Lucy Ann Yakeleya

N.W.T. LITERACY COUNCIL

www.nwt.literacy.ca